

PRILOGA C

REJSKEGA PROGRAMA ZA OPLEMENJENO JEZERSKO – SOLČAVSKO OVCO

Postopek izvajanja lastne preizkušnje ravnosti ovnov na testni postaji

Domžale, april 2024

Lastna preizkušnja ravnosti ovnov se izvaja v posebej urejenem hlevu na testni postaji Logatec. Glavni namen testiranja je zagotoviti kakovostne plemenjake z dobro sposobnostjo rasti in plodnosti ter čim bolj objektivno oceniti genetske razlike med posameznimi živalmi v preizkušnji. Preizkusi in odbire potekajo celo leto, vsakič po zaključeni preizkušnji posamezne skupine ovnov. Sinonim za to metodo je direktni test ovnov na testni postaji. Cilj lastne preizkušnje ravnosti ovnov na testni postaji je v enakih pogojih reje in v enakem obdobju ugotoviti objektivne ocene genetskih razlik med posameznimi ovni v testu, ki prihajajo iz različnih tropov. Cilj je, da z direktnim testom ugotovimo sposobnost kandidatov za hitrost rasti v kontroliranih pogojih (testna postaja) in da je ta rezultat pogoj za razvrščanje v kakovostne razrede. Lastno preizkušnjo na testni postaji opravljamo po metodi »A«, kar pomeni, da meritve in ocene živali v direktnem testu izvaja za ta namen odobrena organizacija pri reji drobnice – testna postaja za drobnico.

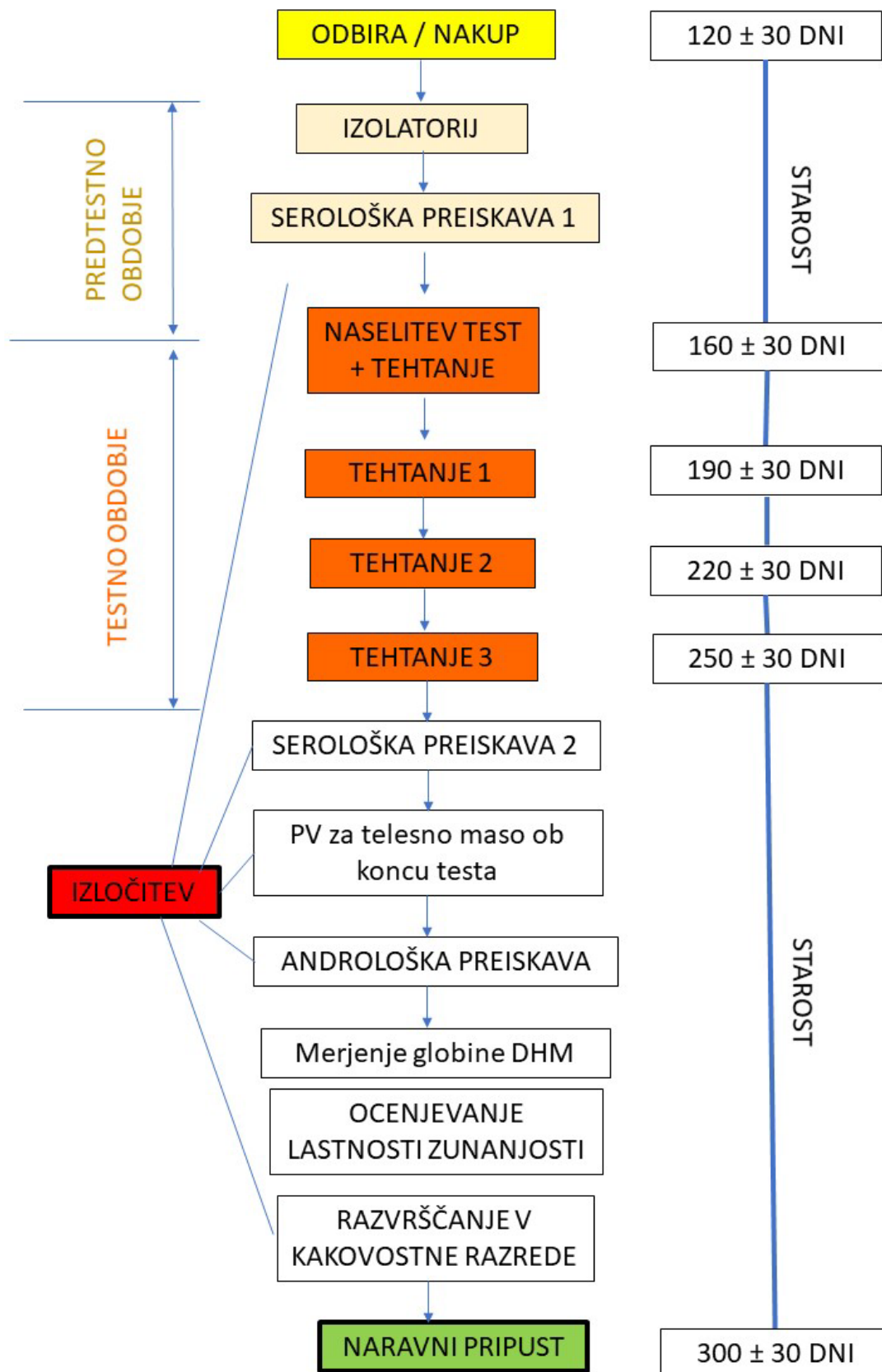
Shematsko je postopek testa na testni postaji prikazan na sliki 1.

Odbira moških jagnjet - kandidatov za direktni test

Odbira moških jagnjet za sprejem v lastno preizkušnjo ravnosti poteka pri rejcih, ki so vključeni v rejski program. Predpogoj za odbiro moških jagnjet za vključitev v direktni test je pravilna individualna označitev živali z neponovljivo identifikacijsko številko, na način kot to določa pravo Unije o zdravju živali. Na testno postajo se smejo sprejemati samo zdrave živali. Za namen ugotavljanja zdravstvenega stanja živali se vsa jagnjeta najprej vselijo v karantenski hlev – izolatorij, kjer se prične njihovo predtestno obdobje.

Pri nakupu oziroma odbiri moških jagnjet za testno postajo morajo biti izpolnjeni naslednji kriteriji:

- jagnje je čistopasemsko z znanim poreklom za najmanj dve generaciji prednikov,
- plodnosti matere: upošteva se povprečno število rojenih mladičev, ki naj bo najmanj 1,5,
- velikosti gnezda: prednost se daje jagnjetom rojenim kot dvojčki ali trojčki,
- prirast v času do drugega tehtanja; jagnjeta morajo imeti znane podatke o preizkušnji ravnosti v pogojih reje, prednost imajo jagnjeta z nadpovprečnim prirastom v primerljivi skupini,
- lastnosti zunanosti (okvir, oblike, omišičenost in moda v skladu s priporočili rejskega programa brez prirojenih napak),
- upošteva se koeficient inbridginga, priporoča se manj kot 0,06,
- starost jagnjeta = 120 ± 30 dni,
- telesna masa jagnjeta = 20 - 40 kg.

Slika 1: Potek lastne preizkušnje ravnosti ovnov na testni postaji

PREDTESTNO OBDOBJE

Predtestno obdobje je obdobje od uhlevitve živali v karantenski hlev – izolatorij do začetka testnega obdobja. V predtestnem obdobju v izolatoriju se jagnjetom odvzame kri za preglede na kužne bolezni (serološka preiskava 1). Izvede se tudi tretiranje proti notranjim in zunanjim zajedavcem.

V predtestnem obdobju se jagnjeta navajajo na krmni obrok, ki ga bodo dobivala v času testiranja. Predtestno obdobje traja do 30 dni oziroma do pridobitve rezultatov pregledov na predpisane kužne bolezni.

Minimalne zdravstvene zahteve živali za vstop na testno postajo:

1.) Jagnjeta morajo biti prosta naslednjih kužnih bolezni:

- bruceloza (*Brucella melitensis*),
- enzootsko zvriganje ovc (klamidijsko zvriganje ovc),
- mrzlica Q,
- ovčji epididimitis (*Brucella ovis*).

Po opravljeni serološki preiskavi se ovni uhlevijo na testno postajo (BF), če so prosti zgoraj navedenih kužnih bolezni.

TESTNO OBDOBJE

Naselitev in tehtanja

Testno obdobje na testni postaji traja najmanj 100 dni. Postopek testiranja na testni postaji poteka sledeče:

- Ob prihodu na testno postajo se živali razporedi v posamezne skupine oziroma v posamezne bokse ob upoštevanju etoloških kriterijev, velikost skupin se formira v posameznih skupinskih boksih od 5 do 8 živali.
- Razporeditev živali na testni postaji mora biti opravljena na način, ki zagotavlja nepristransko primerjavo med živalmi.
- Živali, v času preizkušnje, ne smemo premeščati med posameznimi skupinami (boksi). Iz večje skupine živali je dovoljeno oblikovanje manjših skupin tako, da so v manjših skupinah skupaj le živali iz ene večje skupine.
- Ob prihodu na testno postajo (premik iz izolatorija na testno postajo) se vsa jagnjeta na testni postaji prvič stehta – tehtanje na dan vselitve na testno postajo. V času testnega obdobja se vsako žival stehta še trikrat (30. dan, 60. dan in 90. dan testnega obdobja). Tehtanje se opravlja v intervalu 30 dni, z dovoljenim odstopanjem ± 5 dni.
- Posamezna tehtanja skupin se opravijo v enem dnevu.
- Vsako tehtanje se izvede v dveh ponovitvah tako, da se zagotovi kontrolirano točnost. Telesna masa enega tehtanja je povprečje dveh tehtanj izvedenih v dveh zaporednih dneh.
- Datum zadnjega tehtanja je hkrati tudi datum zaključka direktnega testa.
- Ob zaključku direktnega testa so mladi ovni stari 250 ± 30 dni.
- Ovne se v času testa ne striže, ostrižejo se po končanem testu.
- Način in čas krmljenja mora biti za vse živali na testni postaji enak.
- Pitna voda je živalim vedno na voljo.

- Prehrana v času testa: Krmni obrok mora biti za vse živali v direktnem testu, glede na njihovo starost in telesno maso, enak. Krmni obrok mora omogočiti največje izkoriščanje zmogljivosti rasti živali v času testa. Krmo morajo imeti živali na voljo 24 ur na dan. Razlike v prirastih med živalmi se tako izkažejo, predvsem kot razlike v konzumacijski sposobnosti posamezne živali.
- Pri vseh ovnih se opravi androloški pregled, ki vključuje pregled zunanjih spolovil, pregled čeljusti in odvzem ter pregled kakovosti semena.
- Če se v času testiranja ugotovi pri jagnjetu bistvena fenotipska napaka, se ga izloči pred zaključkom testa.
- Vsi pogini, bolezni, predčasne izločitve, zdravljenja in morebitne poškodbe morajo biti dokumentirani in so sestavni del poročila o lastni preizkušnji.
- Vsem ovnom se izmeri tudi globina dolge hrbtna mišice (DHM) z ultrazvokom.

Ob koncu testa se vsem ovnom ponovno odvzame kri za namen pregleda zdravstvenega stanja pred prodajo v trope (serološka preiskava 2).

Minimalne zdravstvene zahteve za mlade ovne po zaključku direktnega testa na testni postaji

Ovni ob koncu testa morajo biti prosti naslednjih kužnih bolezni:

- bruceloza (*Brucella melitensis*),
- enzootsko zvriganje ovac (klamidijsko zvriganje ovc),
- mrzlica Q,
- ovčji epididimitis (*Brucella ovis*),
- paratuberkuloza,
- maedi-visna,
- tuberkulinski preizkus.

Napovedovanje PV za telesno maso ob koncu testa

Ko ovni zaključijo s testnim obdobjem in je izvedeno tretje (zadnje) tehtanje, se vsi podatki o telesnih masah vnesejo v CPZ Drobnica, kjer se nato izvede obračun in napoved plemenske vrednosti za telesno maso ob koncu testa (pri starosti 270 dni).

Po zaključenem obdobju testiranja se vsem ovnom odvzame seme za pregled oploditvene sposobnosti. Odvzem semena se opravi v sklopu androloškega pregleda ovna.

Androloški pregled in pregled semena

Androloški pregled ovnov, odvzem semena in pregled kakovosti semena na testni postaji izvede zunanji izvajalec Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani v sodelovanju s testno postajo.

V sklop androloškega pregleda ovna spada:

- meritev obsega mod,
- pregled zunanjih spolnih organov (moda, nadmodek, prepucij, penis, število paseskov),
- pregled čeljusti,
- odvzem semena z elektroejakulatorjem,

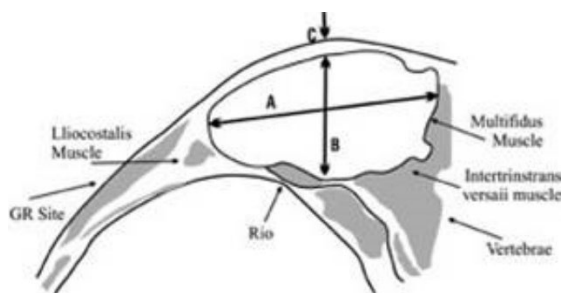
- laboratorijski pregled semena, ki vključuje barvo, volumen, gostoto, delež progresivno gibljivih semenčic, delež moteno gibljivih in delež negibljivih semenčic,
- laboratorijski pregled morfoloških sprememb semenčic.

V primeru, ko je kakovost semena tik pod sprejemljivimi kriteriji, se odvzem in pregled semena opravi ponovno.

Po androloškem pregledu se vse ovne ostriže in se jim korigira parklje, tako so pripravljene na merjenje globine dolge hrbtne mišice, ocenjevanje lastnosti zunanosti in razvrščanje v kakovostne razrede.

Merjenje globine dolge hrbtne mišice (DHM)

Po zaključenem obdobju testiranja se vsem ovnom izmeri še globina dolge hrbtne mišice (DHM). Za merjenje globine dolge hrbtne mišice se uporablja mobilno ultrazvočno napravo znamke Mindray 75L38LA. Meritve globine dolge hrbtne mišice se vedno izvedejo na enakem mestu na živali, natančneje na levi strani med 12. in 13. rebrom približno 45 mm stran od sredinske linije (trnastih podaljškov ledvenih vretenc) proti robu dolge hrbtne mišice. Meritev se izvede v več ponovitvah, ustrezna slika se shrani in na podlagi shranjene slike izmeri pravokotno razdaljo od najnižje točke spodnjega roba do zgornjega roba dolge hrbtne mišice (slika 2).

Slika 2: Globina (B) dolge hrbtne mišice pri ovnu
(<http://englewoodpark.com.au/StockScan.htm>, 2011)

Ocenjevanje lastnosti zunanosti in razvrščanje v kakovostne razrede

Ob zaključku testa se vsem ovnom, ki so končali lastno preizkušnjo, oceni lastnosti zunanosti in se jih razvrsti v kakovostne razrede. Ocenjevanje lastnosti zunanosti in razvrščanje ovnov v kakovostne razrede opravi Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust – na testni postaji.

Komisijo za odbiro plemenjakov za naravni pripust - na testni postaji sestavljajo:

- vodja testne postaje ali njegov namestnik,
- strokovni vodja rejskih programov ali njegov namestnik,
- predstavnik rejcev oplemenjene jezersko-solčavske ovce.

Komisija razvrsti ovne v kakovostne razrede (1A, 1B, 2A, 2B, 3A in 3B), na način, kot je opisano v poglavju 9.1 rejskega programa za oplemenjeno jezersko-solčavsko ovco. Razred 1A predstavlja najboljše ovne z nadpovprečnimi rezultati, razred 3A pa ovne z podpovprečnimi rezultati. Razred 3B predstavlja ovne, ki niso priporočeni za naravni pripust in jih je potrebno izločiti.

Pri razvrščanju ovnov v kakovostne razrede Komisija za odbiro ovnov upošteva naslednje rezultate:

- dnevni prirast v času testa (plemenska vrednost za telesno maso ob starosti 270 dni),
- skupna ocena lastnosti zunanosti,
- rezultati oploditvene sposobnosti semena.

Premik v naravni pripust

Po razvrščanju ovnov v kakovostne razrede se za naravni pripust priporoča le plemenjake, ki:

- ustrezajo minimalnim zdravstvenim priporočilom in
- so razvrščeni v kakovostne razrede 1A, 1B, 2A, 2B in 3A.

Ostali ovni, ki ne ustrezajo zdravstvenim priporočilom ali so bili zaradi slabih rezultatov ravnosti, napak zunanosti ali drugih večjih napak izločeni iz postopka testiranja (kakovostni razred 3B), se ne priporočajo za naravni pripust in jih je potrebno oddati v zakol.

Predvideno letno število živali v direktnem testu na testni postaji se določi v letnem programu dela Skupnega temeljnega rejskega programa pri reji drobnice.

Testna postaja je dolžna evidentirati in voditi vse podatke in rezultate lastne preizkušnje pridobljene na testni postaji za vsakega ovna ter jih arhivirati. Testna postaja vse podatke sporoča rejskemu društvu oziroma zunanjemu izvajalcu, ki za rejsko društvo izvaja kontrolo porekla in proizvodnje. Vsi podatki se vnesejo v informacijski sistem CPZ Drobnica, znotraj katerega se vodi rodovniška knjiga.